

Ашағидәки Каракалпак Түркчәси ширири окуйунуз, ширирин транскрипсийонуну япар Түркие Түркчәсине актаринуз, сүмлели дилбилгиси бакиминдан (сес билгиси, шәкил билгиси ве сөзварлиғи) инежелйиниз.

Кайнак:

Әсинияз (1994) *Таңламалы Шығармалары*, Нөкис.

ЕЛЛЕРИМ БАРДЫ

орасан елимди, Қожбан, бизлерден,
Калпағы қазандай еллерим барды.
Қәте шықса кешириңлер сөзлерден,
Қытай, Қоңырат ағлы еллерим барды.

Жайлауым—Үргениш, арқасы - теңиз,
Жауырыны қақпақтай маллары семиз,
Рухсатсыз бир-бирине салмас из,
Бирликли Қоңырат еллерим барды.

Табылады излегеннің кереги,
Көлинде бар қасқалдағы, үйреги,
Қуғлары, ғазының пүтин бүйреги,
Дүньянып аңлары көлимде барды.

Өтирикти ырас етип айтпаған,
Туўры жолдан бас кетсе де қайтпаған,
Нәмәхрәмди қасла жолдас тутпаған,
Аты каракалпак еллерим барды.

Сөйлегенде шекер етер Әзинди,
Көргенде биймағрур етер өзинди,
Бақары тойдырар еки көзинди,
Ләйли, Зуләйхадай қызлар барды.

Сүйрик саўсағында периўза жүзик,
Беллери қыналған бир қисым нәзик,
Хәр қолында алтын, гүмис билезик,
Салланып мәс гезен қылары барды.

Атқа шыққан ашамайлы,—қыятта,
Қолдаулы, мүйтениў,—барлық қоңыратта,
Қытай-қыпшак, кенелесиў-манғытта,
Ат көтермес белли беглери барды.

Гүдары белбеўи дизеге түскен,
Бойы ақ теректи аралап өскен,
Ғаным көрсе қайнап дәрьядай йошқан,
Қалпақтың қалқанлы жигити барды.

Беллескенде хан палуанын қоймаған,
Күш-қарыўы бир бойына сыймаған,
Шақырмаса мерекеге бармаған,
Қоңыраттын Гүжектей палуаны барды.

Ядыма түскенде кеўилим өскен,
Көзим көрмегенше көкейим кескен,
Жылында мийўалап үш рет пискен,
Аты сүтилмектей жемисим барды.

Сәрхаўыз бойында саялы терек,
Жесен тил үйирген әселиў пәлек,
Қырында қызарып пискен геўирек,
Қаўындай мазалы жемисим барды.

Мал ийесин табар, сөз тапса жүйе,
Шөбинде шипәәт, қусында кийе,
Теңиз етегинде болар қаншиёе,
Булардың бәршеси жеримде барды.

Көрмеген хайранда еслери танар,
Үргениш наққашы мақбари миңар,
Бағларымда писер алмайыу-анар,
Ҳесапсыз мазалы жемиси барды,

Жилуа таслап ҳәр не барын саз еткен,
Жигитлердиң кеулин бэхәр—жаз еткен,
Қасын қағып, жилуа билән наз еткен,
Бағлардың ишинде қызлары барды.

Мен бүйерде жүрген иши зәрдели,
✓ Ел-журтын көрмеген ағыр дәрдели,
Кеулимнің хошы жоқ мен ҳәм бир дәртли,
Айтсам иште толған ҳәдийсим барды.

Несип айдап сизиң еллерге келген,
✓ Ким жақсы, ким жаман парқыны билген,
Ҳәр не барын сизге баян әйлеген,
Қалпақтың кәмиине Зийуары барды.

ДӘУРАН БОЛМАДЫ

әнемлер қолында тилла саз едим,
Хәүйжге келтирер жәнән болмады.
Туғырымда талынған алғыр баз едим,
Қалпе-сайядларым маман болмады.

Өмир берсе иши-тысы әрманлы,
Не дәркәз сүрмесен беш күн дәуранды,
Шөллерде жүгирген ахыу-жәйранды
Саялаған шенли дәуран болмады.

Әлип қәддим далдек болып бүгилди,
Көзлеримнен канлы яшым төгилди,
Жол бойына үйген қасыл жүгимди
Базарға елткендей кәрұан болмады.

Дәрек йоқ ушырған куба кушымнан,
Базарым тарқалды ерте пешиннен,
Кәрұан өткен ұақта мениң тусымнан,
Көңил мүлқим жолға әнжам болмады.

Сырым паш етпедим ҳәргиз ҳеш кимге,
Ситәмкәр әйләдим жанға беш күнде,
Гүзар дәрбентине қурған көшқимде
Дәртимди дәртлесер ҳәмдәм болмады.

Дунья бир көрсетип Ләйли жамалын,
Алды кетти пикри-зикри қыялым,
Қырман таяр ўақта бермей шамалын,
Шамал берсе атар қырман болмады.

Бүлбилди зар етип таза гүлләрә,
Мәжнүндөк айдабән шөлден-шөлләрә,
Несийбим көп шашып ғайры еллере,
Шөллеп Солдым десем, тамам болмады.

Менде ўатан болды елатсыз қалған,
Бағларынан бүлбил ушып, зағ қовған,
Зийўар дер дуньяға келгеним ялған,
Менде бир бийқайғы заман болмады.

БАРДУР

еглер, тәрийп етсем қалпақ йуртыны,
Қуп әжеп тамаша еллери бардур.
Ариф болып ҳақ йолына еришкен,
Мүршидиў мүкәммәл пирлери бардур.

Қыры дийханшылық, суўы-сәмәкли,
Ҳәр жерде кәни бар көрсен нәмәкли,
Ғазлы, қасқалдақлы, көли өрдәкли,
Йери мурғы зарлы шөллери бардур.

Бардур қыз-жаўаны қашлары кәман,
Йүзин таққас етсең хуршийди табан,
Аны көргенлердин ақылы ҳайран,
Ләйли, Зуләйхадай хурлери бардур.

Қыз-жаўаны бардур әдеп-икрамлы,
Сәдептең дәндәнлы, күшдек даҳанлы,
Шийрин-шәкәр сөзли, сүжик зибанлы,
Сәнем киби қыпша беллери бардур.

Бардур перийзады алма янақлы,
Ләби гунша, шәкар киби додақлы,

Кумар ала көзди, бадам қабақлы,
Зухра киби гөззал қызлары бардур.

Алма көз әреби атдур мингәни,
Көйләкшәси зәрбап, алтын йүгәни,
Пай табасы үштол, атлас кийгәни,
Бай уғлы байбәтше беглери бардур.

Йигит гезер даўам қыш билә язы,
Әреб атлар минип, әлгинде бәзы,
Изинде қулақы шашақлы тазы,
Сағрысында зәрбап жүнлери бардур.

Йигитлери бардур Рустем сыпатлы,
Гөрүглыдек ғыйрат минген хайбағлы,
Дәулетиярдек шижәәтли, ғайратлы,
Кескир қылыш, темир тонлары бардур.

Мингени әреб ат мойны ғылшақлы,
Көйләкшәси зәрбап алтын шашақлы,
Мөңир бар қолында, тилла пышақлы,
Арзы аталықтай беглери бардур.

Хан атлас тон кийген, сүргени сәмән,
Ракиблерә салған қайғыу-ғам думан,
Хәр күндә йүз тилла ұазыйпа алан,
Сержан найып деген беглери бардур.

Артық бий, Шамурат йәне Қарлыбай,
Калмәмбет, Ермамбет, Хәсен, Абылай,
Төренияз бий және Хәким Нурлыбай,
Бели ақ пышақлы беглери бардур.

Бажы-хыраж алур Жәмшит, Хирагган,
Ташкент, Жангент, Дижлә, Ходжент, Пиратган,

Атының қазығы беш йүз манаттан,
Қабыл беглер беги беглери бардур.

Төремурат бийу Сапарниязы,
Қәдирберген, Садық хәм Абылғазы,
Айтса ада болмас Хажыниязы,
Бес жүз мөңирдарлы бийлери бардур.

